

Тема 5. ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ КОРДОНІВ УКРАЇНИ (2 год.)

План заняття:

1. Кордони УНР.
2. Кордони ЗУНР. Лінія Керзона.
3. Кордони УРСР. Територіальні зміни 1923-1925, 1939, 1945, 1954 рр.

Рекомендована література:

1. Боечко В., Ганжа О., Захарчук Б. Кордони України: історична ретроспектива та сучасний стан. – К.,1994.
2. Боечко В. Д., Ганжа О. І., Захарчук Б. І. Кордони України: історія та проблеми формування (1917–1940рр.) // Український історичний журнал. – 1992. – №1. – URL: <http://www.history.org.ua/?litera&id=8456>
3. Дністрянський М.С. Кордони України. Територіально-адміністративний устрій. – Львів, 1992.
4. Ложкін В. “...Кричимо й простягаємо свої мозодясті руки до рідної України”: З історії встановлення кордонів України в 20- роках ХХ ст. // Пам’ятки України. – 1991. – №2. – С.11–15.

Умовний знак на карті	Дата	Основні події	Умовний знак на карті	Дата	Основні події	Умовний знак на карті	Дата	Основні події
		Початок денікінського наступу (травень—серпень 1919 р.) Кордони Української Народної Республіки			Лінія фронту білих військ: на поч. липня 1919 р.			Територія, що залишалася під контролем українських військ за станом на кінець серпня 1919 р.
		Кордони Західної області Української Народної Республіки (ЗОУНР)			напр. серпня 1919 р.			Частини українських земель, що їх було окуповано за станом на кінець серпня 1919 р.:
		Рубежі, що їх займали протидіючі сторони у травні 1919 р.:		осінь 1919	Райони наймасовіших повстань проти денікінців			денікінськими військами
		Армія Директорії УНР			Протибішовицький похід об'єднаних українських армій у серпні 1919 р. Чужоземна окупація Західної України			червоними військами
		Збройні сили ЗОУНР — Українська Галицька Армія (УГА)			Лінія фронту армії Директорії УНР у середині липня 1919 р.			польськими військами
		Червоні війська		17.07.1919	Зосередження УГА після переходу її через Збруч			румунськими військами
		Польські війська			Удари українських військ		10.09.1919	Частини українських етнічних земель, що за умовами Сен-Жерменського договору відходили:
		Білі війська А. Денікіна			Контрудари червоних військ			до Чехословаччини
	кін. травня 1919	Окупація Покуття Румунією			Лінія фронту українських армій на 30.08.1919 р.			до Румунії
		Рубіж, що його досягла УГА внаслідок Чортківської офензиви у червні 1919 р.			Демаркаційна лінія між українськими та польськими військами за умовами перемир'я від 1.09.1919 р.			Державні кордони, що встановилися у 1918—19 рр. і які були визнані міжнародними мирними угодами
		Наступ денікінських військ: у травні — червні 1919 р.			Лінія фронту польських військ проти червоних військ на поч. вересня 1919 р.			Нові державні кордони, що склалися внаслідок розпаду імперій, але остаточно ще не були визнані міжнародними угодами
		у липні — серпні 1919 р.						

6 ДОБА ДИРЕКТОРІЇ-II (кін. травня — поч. вересня 1919 р.)

8 ДОБА ДИРЕКТОРІЇ-ІV (квітень 1920 р. — листопад 1921 р.)

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
		Кордон Української Народної Республіки
	січень 1920	Формування українських дивізій у польському тилу
	21.04.1920	Варшавська угода між Польщею та УНР про спільний виступ проти більшовиків
		Кордон між УНР та Польщею, що мав бути встановлений на підставі Варшавської угоди
		Лінія фронту польських військ на 24 квітня
		Дії польських військ 25 квітня — 14 травня
		Позиції на 25 травня: польських військ
		армії УНР
		Наступ червоних військ 26 травня — 3 липня
		Наступ червоних військ у липні — серпні (Львівська операція); їхній відхід
	15.07.—18.09.1920	Територія, на якій під час наступу Червоної армії було створено Галицьку соціалістичну радянську республіку
		Позиції на 15 серпня: польських військ
		армії УНР

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
	29.—31.08.1920	6-а стрілецька дивізія армії УНР в обороні Замостя
		Контрнаступ польських військ 16—25 серпня
		Фронт червоних військ 25 серпня
		Фронт червоних військ 18—20 жовтня
		Позиції армії УНР на 10 листопада
	21.11.1920	Бій на Волочиському плацдармі й відхід армії УНР за Збруч
		Розгром Червоною армією білих військ П. Врангеля (жовтень — листопад 1920 р.)
		Дії білих військ П. Врангеля у серпні — жовтні
		Межа просування білих військ на 1 жовтня
		Контрнаступ червоних військ у жовтні — листопаді
	10.—15.11.1920	Евакуація з Криму залишків розгромленої армії П. Врангеля

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
		Остаточне встановлення контролю більшовицької Росії над Україною (грудень 1920 р. — листопад 1921 р.)
		Державні кордони, що встановилися у 1918—1920 рр. (зокрема й ті, що їх було визначено міжнародними мирними угодами 1918—1920 рр.)
	8.12.1919	Лінія Керзона — східний кордон Польщі, що його було запропоновано Антантою
	18.03.1921	Кордон між радянськими республіками, з одного боку, та Польщею — з іншого за умовами Ризького мирного договору
		Кордони радянських республік (СРР)
		Територія Української СРР у квітні 1921 р.
	16.12.1920	Розгром червоними військами головних сил Н. Махна
	весна 1920 — осінь 1921	Райони наймасовіших антибільшовицьких повстань
	4.—29.11.1921	Партизанський рейд загонів армії УНР на Правобережжя ("Льодовий похід")

0 80 160
кілометрів
© Mapa

18. 10. 1921 — утворення Кримської Автономної Соціалістичної Радянської Республіки в складі РСФРР
 Квітень — листопад 1920 — врангелівський режим у Криму. Існування "Уряду Півдня Росії"

Ліч. травня 1920 — завоювання Кубані червоними військами. Капітуляція Кубанської армії та еміграція Кубанського уряду. Ліквідація автономії Кубань